

A testem oly igéző,
Ölelni jól tud ám!”

S szól másik: „Víg legények!
Felém jertek csupán,
Elmúlhattok vélem,
A lelkelem oly vidám!”

S utolsó: „Bús legény!” – szól –
„Engem csókolj csupán.
Legalább kínzó csókom
Eléget úgy talán!”

Igy hív a szerelemre
A három pőre lány,
Az utcán, hűvös éjben,
Az arczuk halavány...

*(1901. In Babits Mihály összegyűjtött versei. Kiad. Kelevész Ágnes.
Budapest, 1997. 461.)*

Tavasszal és nyáron

SZILÁGYI GÉZA

[...]

II.

A pesti férfiú május évadján a legkellemesebb jogcímet szerzi meg a csodálkozásra. Az utcákon járva – akár fanyar kötelesség cipeli őt kellemetlen cél felé, akár a véletlenség szeszélyeire bízva sétáló lábának lendítését – ámulatból-ámulatba sodródik. Sok, szinte azt a gyönyörűséges panaszt lehetne

hallani, hogy túlságosan sok nőnemű szépség cirógatja, simogatja, babusgatja a férfúi szemet, amely, mégiscsak korlátolt képességű és fogyatékos szerv lévén, nem is nagyon hosszú idő múltán majdnem belefárad az élvezetek hatványozódásába.

Együgyűbb lelkek azt a hitet vallhatják, hogy Pesten bizonyos állandó mennyiségű női szépség van felhalmozva. Ennyi meg ennyi lakásra, ahogy egy fürtelemben fogant kifejezés sipítja, annyi meg annyi nő „esik”; e nők közül pedig – ezt meg a statisztika affektálja – „átlagban” ennyi meg ennyi szép, annyi meg annyi rút. Ennél gyászosabb elméletet még nem szomorított az ál-okoskodások között, ennél szánandóbb tévhit még nem tette nevetségessé vaksi vallóit.

Pesten a női szépség összessége nagyon egyenetlen, igen váltakozó, fölötté hullámzó tömeg. A pesti női szépség-mennyiség télen a legkisebb. Az utcán novembertől márciusig dáridózik legszemérmertlenebbül a női rútság. De aztán lassan-lassan megszorodik a szépség-tömeg. Mennél jobban ágaskodik a tavasz, annál szerényebbé válik a nemrég még hivalkodó szépség-híjasság. Májusban végre teljes a diadal. A szépség csábító taglejtései ívelődnek, buja dallamai ölelkeznek, lakomás illatai incselkednek az utcán.

És a pesti férfiú álmélkodva kérdi: honnan csalta elő a május ezt a sok szép nőt? Hol rejtezkedtek a rútágtól színezett télen át? Vagy talán ez a sok szépség a télen még rútság volt és csak a május levegője kendőzte szépségesen kívánatossá? Avagy talán a május nem is a nőkkel tett csodát, hanem a férfiakkal és nem is a nők nemesbedtek szebbekké, hanem a májusi levegőben megfürdött férfúi szem bűvöl az ugyanazoknak megmaradt nőkre oly gyöngéd színeket és nyájias hajlásokat, amelyeknek rávarázsolására a téli férfiszem erélytelen és renyhe volt?

De minek a kérdéseknek ez a kegyetlen halmozása? Mire jó a megfejtések vérmes hajszolása? Vannak tények, amelyeknek okait haszontalanság keresni; vannak tények, amelyeket hálás szívvel kell a sorstól ajándéku elfogadni.

A pesti férfiú is ezúttal nem ostromoltatja meg agyvelejét dárdás mértekkel. Bűvész a május és szépséggel árasztja el az utcát. Ki fogja sunyin fürkészni, micsoda fogásokkal dolgozik a bűvész? Értjük be azzal, hogy gyönyörűséges ámulatba meríti káprázó szemünket.

„Dárda kell nekik”
Flirt, 1904. 3. sz.

III.

A tavaszba forró lendülettel túl korán beleszakadt nyár televarázsolta Budapestet gömbölyűségekkel. A nőkről hirtelen, szinte máról-holnapra, lesiklottak a formarejtő irigységtől vonagló köpenyek, felöltők, nagy és kiskabátok. Nincs semmi, ami kerekdedségeket eltüntető toalett-spanyolfalul kerülne a derék, blúz, szoknya meg a szemlélő közé.

Gyanútlanul indulsz déli sétára, hímnemű emberfia. Nem vágyol egyébre, mint hogy langyos levegőáramlattal járattassad át a sok szobai atmoszférától eldohosodott tüdődet, és nyájas napfürdőben áztassad meg a sok mesterséges világítástól agyongyötört szemedet. De aztán másfajta, kevésbé gyermekded élvezetekben lesz részed. Illathullámok hömpölyögnek végig az utcákon és mohón szürcsölő orrodon át elárasztják lelkedet is. Az illatok nem rétekről, kertekből ömlenek szerteszéjjel, mert ilyfajta exotikumok a budapesti déli sétahelyek tájékán teljességgel ismeretlenek. Parfümillatok, részint szemmel látható, részint diszkrétebben megfeszülő vagy széjjelomló női ruhadarabokról ostromolják meg a szabad természet ártatlan élvezeteire vágyó tisztalelkű férfit.

És miután az illatok már elcsábították az orrod, könnyen elcsábul a szemed is a tömérdék gömbölyűsége, amelyet szoros ruhaderék és szűk szoknya nem hagy fukarul eltakarva, hanem bőkezűen elárul eredetileg kék eget és zöld fát kereső szemednek.

A divattudomány szakértői szerint a szűk szoknya már lecsúszott a helyzet magaslatáról. A szakértőknek igazuk lehet, de hogy az utcán még mindig a szűk szoknya tipeg diadalmasan, azt csak az vonhatja kétségbe, aki utcát csak minimális kilátást adó, zárt fiaker madártávlatából lát.

A női test divatjának tudósai pedig – nemcsak a ruhának van meg a maga időről-időre változó divatja – azt tanítják, hogy úrinő csak mérsékelt gömbölyűségeket, nagyon letompított kerekdedségeket viselhet a csontváza fölött. Ezeknek a szigorú férfiaknak is igazuk lehet, de azért kétségtelen, hogy Budapesten a női szépség matematikájában még mindig a gömbháromszögtannak jut a legfontosabb és a legnépszerűbb szerepe és a négy-szögletes síkságok – bármennyire hízelegjenek a prerafaélita ízlésárnyalatoknak – elterjedtsége is, kedveltsége is nem vetekedhetnek a különféle körvonallú, de sohasem aszkétikus domborúságokkal.

A szűk szoknya, mely Budapestről és főképpen a budapesti utcáról csak jóval később fog eltűnni, mint a nyugati nagyvárosokból, minden kételkedést, ha nem is kézzel foghatás, de a szemmel simogatás módján legyőzve, azt bizonyítja, hogy minálunk – kártyások műszavát kölcsönvéve – a plasztika a női szépség tromfja. Ennek a plasztikának vannak tajtékozszavú ellensé-

gei is. Amazok áldják a szűk szoknyát, amely takarás ürügye alatt mindent föltár, emezek utálják ezt a túl őszinte viseletet, mely kevés szépséget juttat érvényre – mert szerintük nagyon ritka a szépséges plasztika – de annál több rútsággra feszíti rá a mindent kiduzzasztó leplet. De bárhogy van is, akár a rajongóknak van igazuk, akár a fogat csikorgatóknak, a budapesti tavasz-nyári utca megfigyelőjének el kell ismernie a plasztika mindenütt jelenvalóságát.

Jó dolog most férfiembernek lenni. Egy szép nő mögött jársz, tíz lépésnyire, oly tisztos távolságban, hogy nem az ujjad, de még a gondolatod hegyével sem érhetsz hozzá. És – hála a mindent levetkeztető felöltözködésnek – egy szempillantás alatt oly alaposan és részletesen ismered a nő némely szépségét, mint talán annak a nőnek a férjeura vagy a legmeghittebb barátja sem. Mert bizony sok nő a legintimebb együttlét pongyolájában is olykor kevesebbet árul el bájainak plasztikájából, mint amennyit utcai toalettje a legvadabb idegenek előtt is kidomborít. [...]

(Szilágyi Géza: Ez Pest! Budapest, 1913. 27–30.)

Budapesti népdal

HELTAI JENŐ

Budapesti szép asszonynak párja nincs,
Párja nincs.
Valahány van, egytül-egyig, drága kincs,
Drága kincs.
Feje búbján tornyos-bornyos frizura,
Frizura,
Részletekre vásárolta az ura,
Az ura.